

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ 4 (3) - 2023

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРЬ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 4 (3)-2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

ИСАНОВА ФЕРУЗА ТУЛҚИНОВНА

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Гайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш

ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарқанд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Таҳририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилади.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Gadoyev Dadaxon Hayrulloevich
“ХО‘ЖА PESHKO” MASJIDI TARIXI 9-14

Raxmatulloev Murodjon Xikmatulloevich
MATBUOT VA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING RIVOJLANISHIDA SO‘Z ERKINLIGINING
MINTAQAVIY-HUQUQIY ASOSLARI..... 15-20

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Курпаяниди Константин Иванович
НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ МЕТОДОЛОГИИ ИССЛЕДОВАНИЯ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ
СРЕДЫ МАЛЫХ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ 21-34

Камбаров Жамолдин Хикматиллаевич
РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИНГ БОЗОР ҚОНУНЛАРИГА ТАЪСИРИ ТАДҚИҚИ 35-45

Паязов Мурод Максудович
“ЎЗБЕКИСТОН ТЕМИР ЙЎЛЛАРИ” АЖДА ХИЗМАТЛАР БОЗОРИДАГИ БОШҚАРУВ
СТРАТЕГИЯСИНИ ИШЛАБ ЧИҚИШ..... 46-59

Рўзиев Абдумалик Ортиғалиевич
ИННОВАЦИОН ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА РАҚАМЛАШТИРИШНИ
БАҲОЛАШ ХАЛҚАРО АМАЛИЁТИ 60-74

Хожаев Азизхон Саидалохонович
ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИНИНГ МОЛИЯВИЙ БАРҚАРОРЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА
БЮДЖЕТДАН ТАШҚАРИ МАБЛАҒЛАРНИНГ ШАКЛЛАНИШИ, ЎРНИ ВА УЛАРНИНГ
ТАҲЛИЛИЙ ЖИҲАТЛАРИ 75-87

Хўжанова Гулшода Отамуродовна
САНОАТ КОРХОНАЛАРИДА КЛАСТЕРЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ 88-93

Xatrayeva Sayyora Nasimovna, Pirimqulov Jaхонгир
ANO‘LI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA‘MINLASHDA O‘SIMLIKCHILIK TARMOG‘INI
RIVOJLANTIRISH TENDENSIYASI 94-99

Пардаева Шаҳноза Абдинабиевна
МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАРНИНГ СТРАТЕГИК БОШҚАРУВ ҲИСОБИ МЕТОДОЛОГИЯСИНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ..... 100-105

Очилова Наргиза Акрамовна
ЗНАЧЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ В РАЗВИТИИ ДЕХКАНСКИХ И ПОДСОБНЫХ
ХОЗЯЙСТВ 106-112

Alimardonova Zebuniso

SURXONDARYO VILOYATINING MAMLAKATIMIZ TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDAGI
O'RNINI VA ASOSIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARINING TAHLILI113-118

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Khakimov Nazar, Amridinova Dilrabo, Kurbanova Sevara

TEACHING SOCIAL HUMANITARIAN SUBJECTS IN UNIVERSITY: NAVIGATING COMPLEXITIES
AND CONTROVERSIES IN THE CLASSROOM TO EMPOWER STUDENTS119-125

Bayaliev Djaxongir Kaynarbekovich

GLOBALLASHUV JARAYONIDA DINIY VA DINYOVIY G'OYALARNING RIVOJLANISH
TENDENSIYALARI126-132

Raurova Ra'no Soyibovna

XOJA ISMAT BUXORIY MANAVIY BARKAMOLLIKKA ERISHISH HAQIDA133-137

Yusubov Jaloliddin Kadamovich

JAHON ILM-FANIDA ABU NASR FOROBIY ILMIY-MADANIY MEROSINING TUTGAN O'RNINI VA
AHAMIYATI138-145

Xolmirzaev Nodirjon Низомжонович

ШАҲАРЛАР ЭКОЛОГИЯСИНИ САҚЛАШНИНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ146-151

Қиличев Абдор

АМИР ТЕМУР ДАВЛАТИДА БОШҚАРУВ ИНСТИТУТЛАРИ152-162

Мамасалиев Мирзоулуф Мирсаидович

АМИР ТЕМУРНИНГ ТАШҚИ СИЁСАТДАГИ ФАЛСАФИЙ - АХЛОҚИЙ ЖИҲАТЛАР163-169

Tag'oyeva Dilnavoz Narziqulovna

JADIDLAR MA'NAVIY MEROSIDA XOTIN-QIZLAR TARBIYASI170-175

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Жумаева Феруза Рузикуловна

ТРАНСПОЗИЦИЯ ВНУТРИ КАЧЕСТВЕННЫХ И НЕКАЧЕСТВЕННЫХ
АДЪЕКТИВОВ176-181

Fayziyeva Aziza Anvarovna

KONSEPTUAL METAFORIK MODELLARNING O'ZBEK TILIGA
TARJIMASIDA EKVIVALENTLIK182-187

Кадиров Камол Намазович

ИЗУЧЕНИЕ ВОЛШЕБНЫХ СКАЗОК В МИРОВОЙ ФОЛЬКЛОРИСТИКЕ188-194

Normamatov Farrux Komiljon o'g'li
LINGVOMADANIYATSHUNOSLIK VA KOGNITIV TILSHUNOSLIKNING O'ZARO ALOQASI VA
ULARDA KONSEPTNING AHAMIYATI195-202

Камилова Дурдона Козимджановна
ТИЛЛАРДА “БИЗНЕС ВА ТАДБИРКОРЛИК” ТЕРМИНЛАРИНИНГ СТРУКТУРАЛ
ШАКЛЛАНИШИ203-209

12.00.00 - ЮРИДИК ФАНЛАР

Ismatullayev Otabek Taxirovich, Maxmudov Bahodir Hakimjon o'g'li
ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISH VA EKOLOGIK JINOYATLARNI
TERGOV QILISHDA XORIY TAJRIBASI210-215

Икромов Шерзод Рахимджанович
ЕТИМ БОЛАЛАР ВА ОТА-ОНА ҚАРМОҒИДАН МАҲРУМ БЎЛГАН БОЛАЛАРГА ДОИР
МАЪЛУМОТЛАРНИ СИР САҚЛАШНИНГ ҲУҚУҚИЙ МУАММОЛАРИ216-221

13.00.00 - ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Jurayev Bobomurod Tojiyevich
SOMONIYLAR DAVRI MUTAFAKKIRLARINING PEDAGOGIK TA'LIMOTLARIDA
VATANPARVARLIK TARBIYASI MASALALARI222-226

Хакимова Мақсадхон Дилшодбековна
ЎТКУР ЮРАК КИРЛАРИНИ ЮВАДУРҒОН ТОЗА МАЪРИФАТ СУВИ227-233

Abdullayev Madiyar Daniyar o'g'li
XORIJIY MAMLAKATLARDA GEOGRAFIYA TA'LIMI MUAMMOLARI234-240

Nasritdinova Madina Nurullayevna
ARTPEDAGOGIK YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK MUSIQA TA'LIMI O'QITUVCHILARINING
IJODKORLIK QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING DIDAKTIK TA'MINOTI241-246

Botirova Sevara Mamurovna
PEDAGOGIKADA ZAMONAVIY KOMMUNIKATSIYA MODELLARI247-253

Sarvarova Gulshan Israfilovna
THE ROLE OF ASSESSMENT LITERACY IN EFL254-258

Хамидова Зайнура Рамазоновна
УМУМИЙ ЎРТА ТАЪЛИМ МАКТАБ ДИРЕКТОРЛАРИНИНГ БОШҚАРУВ ФАОЛИЯТИНИ
БАҲОЛАШДА КОНЦЕПТУАЛ ЁНДАШУВЛАР259-264

Jumayev Sohijon Botirboyevich
O'QUV-MASHG'ULOT GURUHLARIDA SHUG'ULLANUVCHI 11 YOSHLI KURASHCHILARNING
UMUMIY JISMONIY TAYYORGARLIGI DINAMIKASI265-271

<i>Tursunova Mukhabbat Ikromovna</i> THE POWER OF PERSONALIZATION: UNLOCKING SUCCESS WITH AN INDIVIDUAL STRATEGY FOR ENGLISH TEACHERS	272-277
<i>Samadova Sarvinoz Samad qizi</i> BAG'RIKENGLIK TARBIYASI – DAVR TALABI	278-283
<i>Ismailova Guzal Fayzullayevna</i> PEDAGOGIKA OLIY O'QUV YURTI CHET TILI YO'NALISHI TALABALARNING MUSTAQIL ISHLARINI TASHKIL ETISHDA TIZIMLI YONDASHUVLAR	284-289
<i>Землянкина Юлианна Искандаровна</i> ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА	290-298
<i>Samadova Marg'uba Kuchkarovna, Ziyayeva Muhayyo Usmanjonovna</i> COMPULSORY METHODS IN TEACHING ESP	299-303

08.00.00 – Иқтисодиёт фанлари

Alimardonova Zebuniso,
“Ipak yo‘li” xalqaro turizm va madaniy
meros universiteti mustaqil izlanuvchisi
E-mail: rustamkhurramov@mail.ru

**SURXONDARYO VILOYATINING MAMLAKATIMIZ TURIZM SOHASINI
RIVOJLANTIRISHDAGI O‘RNI VA ASOSIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARINING TAHLILI**

Annotatsiya. Ushbu maqola Surxondaryo viloyatida turizm sohasini rivojlantirishda uning geografik joylashuvi, turizm resurslarining turizm sohasini rivojlantirishdagi roli, respondentlar o‘rtasida 2022 yilda o‘tkazilgan so‘rovnoma tahliliga bag‘ishlangan.

Kalit so‘zlar: Respondent, so‘rovnoma, ziyorat, muzey, teatr, umumiy ovqatlanish nuqtalari, joylashtirish vositalari.

Алимардонова Зебунисо
Независимый исследователь Международного университета
туризма и культурного наследия «Шелковый путь»

**АНАЛИЗ РОЛИ СУРХАНДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ В РАЗВИТИИ
ТУРИСТИЧЕСКОЙ СФЕРЫ НАШЕЙ СТРАНЫ И ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ**

Аннотация. Данная статья посвящена анализу проведенного в 2022 году опроса респондентов, его географического положения, роли туристских ресурсов в развитии туристической отрасли в развитии туризма в Сурхандарьинской области.

Ключевые слова: Респондент, опрос, паломничество, музей, театр, общественное питание, размещение.

Alimardonova Zebuniso
Independent researcher of «Silk Road»
International University of Tourism and Cultural Heritage

**ANALYSIS OF THE ROLE OF SURKHANDARYA REGION IN THE
DEVELOPMENT OF THE TOURISM SECTOR OF OUR COUNTRY AND THE MAIN
DEVELOPMENT TRENDS**

Abstract. This article is devoted to the analysis of the survey conducted in 2022 among the respondents, its geographical location, the role of tourism resources in the development of the tourism sector in the development of tourism in Surkhandarya region.

Key words: Respondent, survey, pilgrimage, museum, theater, catering, accommodation.

<https://doi.org/10.47390/A1342V3I4Y2023N12>

Kirish

Surxondaryo viloyati O'zbekistonning eng chekka va eng janubiy viloyati hisoblanadi. Mamlakatimiz poytaxti Toshkent shahridan 728 km janubda joylashgan. Uning umumiy maydoni 20,1 ming kv.km, chegara uzunligi 664,7 kmni tashkil etadi. Viloyat 3 ta davlat va 1 ta viloyat bilan chegaradosh. Viloyat shimoli-g'arbda Boysuntog' va Bobotog' orqali Qashqadaryo viloyati bilan chegaradosh - chegara uzunligi 85,3 km, g'arbda Ko'hitang tog' tizmasi orqali Turkmaniston davlati bilan chegaradosh - chegara uzunligi 93,3 km, sharqda Hisor tog' tizmasi orqali Tojikiston davlati bilan chegaradosh - chegara uzunligi 343,1 km, janubda Amudaryo orqali Afg'oniston bilan chegaradosh - chegara uzunligi 143,0 km. Viloyatda Termiz xalqaro aeroporti orqali Termiz-Toshkent, Termiz-Toshkent-Farg'ona va Termiz-Moskva yo'nalishlarida parvozlar amalga oshiriladi. Shuningdek, Termiz-Toshkent, Termiz-Andijon, Termiz-Qarshi-Xiva temir yo'l poyezdlari qatnovi yo'lga qo'yilgan. Termizda Respublikada yagona daryo porti mavjud hamda 1981-1982 yillarda Amudaryo ustida qurilgan O'zbekiston va Afg'onistonni bog'lovchi ko'priklar mavjud. Ushbu ko'priklar "Do'stlik", keyinchalik "Xayraton" ko'priklari deb nomlanib, unga parallel ravishda avtomobil yo'li va 816 metr uzunlikda temir yo'l yotqizilgan. Viloyatning ma'muriy markazi Termiz shahri to'g'ridan-to'g'ri Afg'onistonning Mozori Sharif shahri bilan chegaradosh.

Tahlil va natijalar

Mil.avv. I ming yillikning o'rtalarida Termiz shahriga asos solingan va hamma zamonda Amudaryo bo'yidagi muhim iqtisodiy-strategik shahar bo'lgan. Shahar nomi qadimda Taramastxa, Tarmita, Demetriya, Antioxiya, Tami, Turmid, Tarmiz, Termiz deb nomlanib kelgan. Shaharning nomi qadimgi baqtr tilida Balxga nisbatan "TARO MAETHA" "daryoning narigi sohilidagi manzil" degan ma'noni anglatadi. Termiz shahrining jahon tarixi va madaniyatida tutgan o'rni alohida e'tirof etilib, 1999 yil noyabr oyida Parijda bo'lib o'tgan YUNESKO Bosh konferensiyasining 30-sessiyasida Termiz shahrining 2500 yilligini dunyo miqyosida keng nishonlash haqida qabul qilingan qarorga asosan shaharning 2500 yilligi xalqaro miqyosda tantanali nishonlandi.

Surxondaryo viloyati atrofi tog'lar bilan o'ralgan. Uning relyefi janubga tomon tog', tog' oldi adirliklari, cho'l va yassi tekisliklardan iborat. Shu sababli, ushbu hududda rekreatsion va ekoturizm yo'nalishlarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratilmoqda. 4346 km balandlikdagi O'zbekistonning eng baland Xazrati sulton cho'qqisi, 2600 m chuqurlikdagi Xo'ja g'ur-g'ur ota massividagi "Qorong'u yulduz" g'ori, Metioritli ko'l, Qizil kan'onlar kabi tabiat mo'jizalari, Omonxona, Xo'jamayxona, Xo'jaipok, G'o'rinbuloqsoy shifobaxsh suvlari, Xo'jaikon tuz g'ori, Uchqizil, To'palang daryo va Janubiy Surxon suv omborlari o'zining tabiat manzaralari va g'aroyibotlari bilan sayyohlarni maftun etadi. Shuningdek, Teshiktosh va Machay g'ori kabi ibtidoiy odamlarning ilk manzillari, Zarautsoy qoyatosh suratlari, Islom tamaddunining rivojiga o'z hissasini qo'shgan muhaddis olim Abu Iso Imom Termiziy, Hakimiya tariqati asoschisi Hakim at-Termiziy, Xo'ja Alouddin Attor Valiy, Mavlono Muhammad Zohid, So'fi Olloyor kabi aziz avliyolar maqbaralari, Zulkifl payg'ambar va payg'ambar avlodlari dafnasi Sulton Saodat kabi muqaddas ziyoratgohlar nafaqat ichki, balki kirish turizmini rivojlantirishda muhim obyektlar sanaladi. Vohaning Qoratepa, Fayoztepa va Zurmala singari budda ibodatxonalari qoldiqlari buddist ziyoratchi-sayyohlarining, Oks Aleksandriya-Kampirtepa, Uzundara singari

qadimiy shahar-qal'alar dunyoning turli davlatlaridan tashrif buyuruvchi sayyohlarni o'ziga jalb etib kelmoqda.

So'nggi yillarda Surxondaryo viloyatiga sayyohlar oqimini ko'paytirish, turizm infratuzilmasini yaxshilashga qaratilgan qator qarorlar qabul qilinib, katta islohotlar amalga oshirilmoqda. 2019-2021 yillarda turizm salohiyatini targ'ib qilish, marketing va turli tadbirlarni tashkil etish bo'yicha ko'plab muhim tashkiliy tadbirlar o'tkazildi. Xususan, 2019 yilning 5-10 aprel kunlari bo'lib o'tgan "Baxshichilik san'ati festivali", 27-28 aprel kunlari "Boysun bahori" festivali, 24-25 avgust kunlari "O'zbekiston – buyuk yo'llar va sivilizatsiyalar chorrahasi" nomli xalqaro arxeologiya turizm forumi, 21-22 sentabr kunlari "Open South International Business Forum" xalqaro biznes-forumi, 2-7 oktabr kunlari O'zbekiston Respublikasi Prezidenti sovrini uchun Al-Hakim At-Termiziy xotirasiga bag'ishlangan kurash bo'yicha an'anaviy XIV-Xalqaro turnir, 2021 yil 5-10 aprel kunlari O'zbekiston Respublikasi Prezidenti sovrini uchun Al Hakim at-Termiziy xotirasiga bag'ishlangan kurash bo'yicha an'anaviy XV-Xalqaro turnir va 25-26 may kunlari "Open South International Business Forum" xalqaro biznes-forumi bo'lib o'tdi.

2020-2021 yillarda dunyoda ro'y bergan pandemiya tufayli, ekologik, rekreatsion va tibbiy turizm yo'nalishlariga alohida e'tibor qaratildi. Shu bilan birga, ichki turizmni ommalashtirish va ziyorat turizmini rivojlantirish maqsadida, ushbu obyektlarga sayyohlar oqimini ko'paytirish barobarida, ularga olib boruvchi yangi yo'llar qurildi, infratuzilmasi yaxshilandi va sayyohlar uchun qulay sharoitlar yaratildi. 2021 yil mobaynida viloyatga jami bo'lib 854 ming sayyoh tashrif buyurdi, ulardan 92 mingga yaqinini xorijiy sayyohlar tashkil etadi. Surxondaryo viloyatiga tashrif buyuruvchi sayyohlarning katta qismini O'zbekiston fuqarolari bo'lgan mahalliy sayyohlar (89 %) tashkil etib, bu esa Surxondaryo viloyatidagi mavjud turizm holatini aks ettiradi.

Viloyatda ichki turizm bilan bir qatorda, kirish turizmi bo'yicha ham katta o'zgarishlarga erishildi. Xususan, kirish vizalarini olish tartibi va mexanizmlarining soddalashtirilganligi qo'shni Afg'oniston va Tojikiston davlatlaridan sayyohlar oqimini sezilarli darajada oshishiga xizmat qildi. 2021 yil davomida viloyatga bojxona-chegara postlari orqali Afg'onistondan 72 472 nafar, Tojikistondan 118 429 nafar, jami 190901 nafar fuqarolar o'tib keldi, ulardan 85303 nafariga turistik xizmatlar ko'rsatildi.

2019 yilda muzeylar, ziyoratgohlar va mehmonxonalarda, 2021-2022 yillarda Surxondaryo viloyatining Sariosiyo bojxona-chegara postlarida o'tkazilgan so'rovlar natijasida respondentlar orasida erkaklar - 65 % ni , ayollar - 35% ni tashkil etib, viloyatga kelgan sayyohlarning o'rtacha yoshi 35-55 yoshni tashkil etdi.

Viloyat bo'ylab tashkil etiladigan aksariyat turistik sayohatlar ziyorat va mavsumga qarab piknik, tabiat qo'ynida hordiq chiqarish bilan bog'liq, chunki Surxondaryo viloyatining o'ziga xos muqaddas qadamjolari, ziyoratgohlari bilan bir qatorda maftunkor tabiati uning ekoturizm yo'nalishida ham yuqori salohiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Respondentlar o'rtasida o'tkazilgan so'rov natijalari shuni ko'rsatadiki, mahalliy sayyohlarning aksariyati ekskursant sifatida bir kunlik sayohatlarni afzal ko'radi - 79,2 %. Shu bilan birga, bir kun qolish istagini bildirgan sayyohlar - 7,0 % ni, ikki kun qolishni rejalashtirganlar - 6,0 % ni, uch kun qolishni rejalashtirganlar - 7,8 % ni tashkil etadi.

Viloyatda mahalliy va xorijiy sayyohlar o'rtasida guruhli sayohatlarni tashkil etishda bir qator muammolar mavjud. Ulardan birinchisi, bu hudud respublikamiz poytaxti va turistik

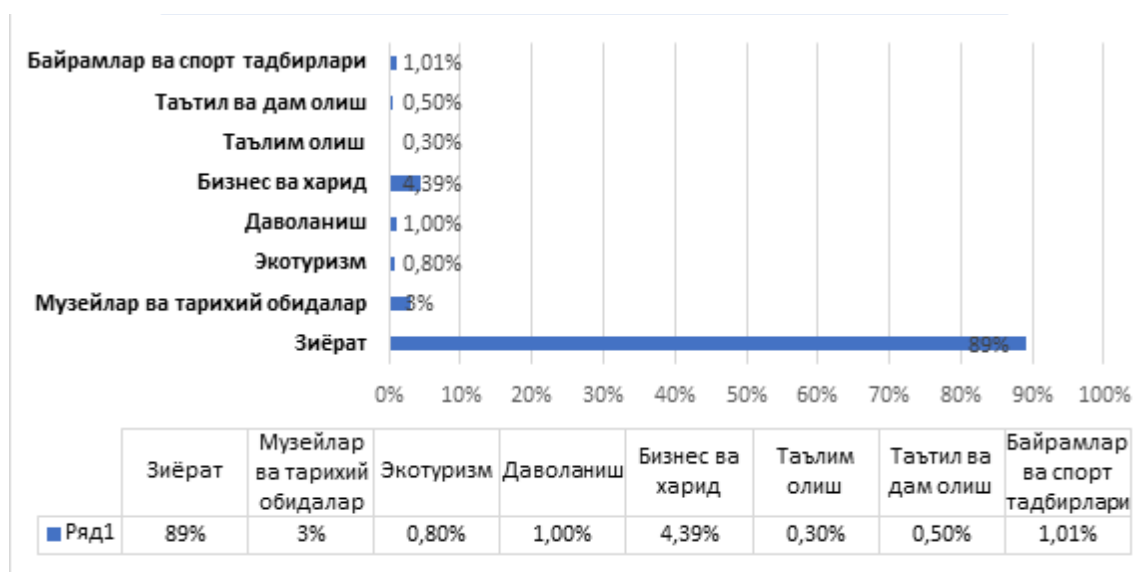
salohiyati yuqori bo'lgan asosiy viloyatlardan uzoqda joylashganligi; ikkinchidan, viloyat hududidagi turistik obyektlarning ham bir-biridan uzoq masofada joylashganligi; uchinchidan, transport logistikasi va yo'l infratuzilmasining noqulayligi avtobuslarda guruhli sayohatlarni tashkil etish sayyohlarni ancha charchatib qo'yadi. Bu kabi omillar, transport logistikasini yaxshilash, O'zbekiston aviakompaniyalari o'rtasida raqobatni kuchaytirish, chet el aviakompaniyalarini jalb qilish, charter reyslarini ko'paytirish, avia va temir yo'l chiptalari narxlarini turistik mavsumda 15-20 % gacha arzonlashtirib borish zaruratini tug'dirmoqda. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 30 apreldagi "Ichki turizm xizmatlarini diversifikatsiya qilishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 232-son qarorida sayohat uchun "Cashback" xizmati joriy etilib, ichki turizm harajatlarining bir qismi keshbek tizimi orqali qaytariladigan bo'ldi, ya'ni, "O'zbekiston bo'ylab sayohat qil!" dasturi doirasida taqdim qilinadigan chegirmalar 2022 yil 1 sentabrdan boshlab ishlab chiqilgan mobil ilova orqali qaytarilishi ko'zda tutilgan. Bunda aviaqatnov orqali borib-kelish chiptasi narxining 15 foizi, lekin 150 ming so'mdan oshmagan miqdorda; temir yo'lda yoki avtobusda borib-kelish chiptasi narxining 15 foizi, lekin 80 ming so'mdan oshmagan miqdorda; joylashtirish vositasida tunab qolish xarajatining 15 foizi, lekin 80 ming so'mdan oshmagan miqdorda; teatr, muzey, sirk va badiiy galereyalarga har bir tashrif chiptasi narxining 50 foizi, lekin 20 ming so'mdan oshmagan miqdorda bo'lishi kerakligi ko'rsatib o'tilgan.

Surxondaryo viloyatiga sayyohlarni jalb etish, uyushgan turistik guruhlarni shakllantirish, mamlakatimizning ushbu hududida sayyohlik obyektlarini ommalashtirish jarayonlariga yirik va o'rta turistik kompaniyalarni, shuningdek, turoperatorlarni jalb etish muhim ahamiyatga ega.

Surxondaryo viloyatida turizmni rivojlantirish tendensiyasi tahlili shuni ko'rsatadiki, ushbu hududga sayohat qilishdan ko'zlangan asosiy maqsad ziyorat turizmi bo'lib 89 % ni tashkil etadi, qolgan 11 % i hordiq chiqarish, bayramlar, biznes, davolanish va boshqalar maqsadlarda tashrif buyurganlarni tashkil etadi.

2022 yil davomida Surxondaryo viloyatiga sayyohlar tashrif buyurishining asosiy maqsadi (%)

1-jadval.

O'tkazilgan so'rovnoma natijalari shuni ko'rsatadiki, qo'shni davlatlardan tashrif buyuruvchi sayyohlar ko'proq chegaraga yaqin hududlarga, quda-andalarinikiga, eng muhimi ommaviy ziyorat qilinadigan maskanlarga tashrif buyuradi. MDH va uzoq xorijiy mamlakatlardan tashrif buyuruvchi sayyohlar esa muzeylar, arxeologiya obyektlari, muqaddas qadamjolar, diqqatga sazovor joylar, monumental, tarixiy ahamiyatga ega madaniy meros obyektlariga va boshqalarga tashrif buyurishdir.

Xulosa qilib aytganda, mamlakatimiz xususan, Surxondaryo viloyatiga tashrif buyuruvchi sayyohlar qaysi yoshda bo'lishidan qat'iy nazar, turizmning barcha yo'nalishlarida o'zlarini qiziqtirgan turizm obyektlari bo'ylab sayohatga chiqishlari uchun viloyatda yetarli turizm salohiyati mavjud. Bu esa kelgusida soha vakillari oldiga turistlarga yuqori darajali xizmat ko'rsatish uchun xizmatlar sohasini yaxshilash, zarur infratuzilmalar yaratish, transport va yo'l logistikasini yaxshilash kabi muhim vazifalarni qo'yadi. Umuman olganda, so'rovlar shuni ko'rsatadiki, ko'pchilik turistlar tarixiy, monumental va ziyorat turizmi obyektlarida xizmat ko'rsatish darajasini nisbatan yaxshi – 15 foiz va yuqori darajada – 85 foiz deb baholaydi. Pirovard vazifa esa, viloyatda ilmiy turizm, tibbiyot turizmi, speleoturizm, sport turizmi, eko va agroturizm yo'nalishlarini jadal rivojlantirishni taqazo etadi.

**Mehmonxonada qolishning o'rtacha narxi FYYOYO Surxondaryo viloyati 2022 yil.
2-jadval.**

Yo'q	Turar joy toifalari	Chet el fuqarolari uchun narx	Mahalliy sayyohlar uchun narx
1	3 yulduzli mehmonxonalar	40 dollar	200 ming so'm
2	2 yulduzli mehmonxonalar	30 dollar	150 ming so'm
3	Xostellar		
4	Yotoqxonalar		
5	Oilaviy mehmon uylari	12 dollar	70 ming so'm

Surxondaryo viloyatida 2022 yilda bir nafar xorijiy va mahalliy sayyohning o'rtacha xarajatlari.

3-jadval.

Yo'q	xarajatlar	Xarajatlar (ming so'm)	
		chet ellik sayyoh	ichki turist
1	Tamaddi qilish uchun	63.4	58.2
2	Yaxna ichimliklar uchun	23.6	19.7
3	Taksi xizmati	65	56
4	boshqa harajatlar	36	32.1
5	Jami:	188	166

So'rov shuni ko'rsatdiki, Surxondaryo viloyatiga turar joysiz tashrif buyurgan bir mahalliy sayyohning kuniga o'rtacha narxi 166 ming so'm, chet ellik sayyohlar kuniga 188 ming so'mni tashkil etgan. Mahalliy va xorijiy sayyohlar uchun turar joy uchun, ayniqsa yuqori turistik mavsumda turli narx siyosati mavjud. Surxondaryo viloyatida turistlar oqimining ortib borayotganini mehmonxonalar va boshqa joylashtirish obyektlari yuklamasi dinamikasidan ham kuzatish mumkin.

Surxondaryo viloyatidagi mehmonxonalar va sayyohlarni joylashtirish uchun mo'ljallangan boshqa obyektlar respublika bo'yicha turli joylashtirish obyektlarida istiqomat

qiluvchi turistlarning atigi 2,6 foizini tashkil qiladi. 2019-yilda Surxondaryo viloyatida 59 ming nafar mahalliy sayyohga, bor -yo'g'i 31 ming nafar xorijiy sayyohga xizmat ko'rsatilgani xorijlik sayyohlarga xizmat ko'rsatishda mehmonxona biznesi yetarli darajada rivojlanmaganidan dalolat beradi. Chet ellik sayyohlar jami 83,2 mingdan ortiq tunni, mahalliy sayyohlar esa 237,9 ming tunni (bir kechaning o'rtacha stavkasi kuniga 25 AQSH dollarini tashkil etadi), mehmonxona xizmatlari ko'rsatishdan tushgan jami daromad esa AQSH dollaridan ortiqni tashkil qilishi mumkin. 5,94 mln. So'rov shuni ko'rsatdiki, sayyohlarning aksariyati mehmonxonalarda yashashni afzal ko'radi - 71,4%, shuningdek, qarindoshlari va do'stlari bilan - 14,3%.

Xulosa

Surxondaryo viloyatiga tashrif buyuruvchilar soni bo'yicha sayyohlar o'rtasida o'tkazilgan so'rov natijalari shuni ko'rsatdiki, respondentlarning 39,3 foizi uch va undan ko'p marta borganliklarini bildirgan. 3,6% ikki marta tashrif buyurgan va 57,1% bu birinchi tashrif ekanligini ta'kidlagan. Surxondaryo viloyatida turistlarni joylashtirish vositalaridan qoniqish darajasi o'rtacha va o'rtacha darajadan past bo'lgan respondentlarning 35,7 foizi o'rtacha va past darajani qayd etgan.

Umuman olganda, o'tkazilgan so'rov Surxondaryo viloyatida turizmning rivojlanish darajasi uni rivojlantirishning real imkoniyatlaridan ancha uzoq ekanligini ko'rsatdi. Bu hudud sanatoriy-kurortlarda, ekologik toza hududlarda, tog' etaklarida va hokazolarda sog'lig'ingizni mustahkamlashingiz mumkin bo'lgan hudud sifatida joylashgan. Turizmning umumiy darajasini monetizatsiya qilish uchun sayyohlik xizmatlari turlarini diversifikatsiya qilish va tashriflarni ko'paytirish va tunashlar sonini ko'paytirish uchun yangi obyektlarni ochish bo'yicha keyingi ishlar talab etiladi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022-йил 30-апрелдаги ПҚ-232-сон “Ички туризм хизматларини диверсификация қилишга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Қарори.<https://lex.uz/uz/docs/5991928>
2. <https://uzbektourism.uz/ru/document/resolutions>
3. См.: 2.5. Стандартизация и сертификация в сфере туризма и гостеприимства
4. O'zbekistonda turizm. 2016-2019. Statistik to'plam. Toshkent-2020. 148 bet.
5. Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси маълумотлари. <https://stat.uz/uz/.preview> turistik oqim. Кириш санаси 18.02.2022 йил.
6. Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси маълумотлари асосида муаллиф томонидан тузилган.
7. Lex.uz Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 9 февралдаги “Ўзбекистон Республикасида ички ва зиёрат туризмни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-6165-сонли Фармони.
8. Lex.uz Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 27 декабрдаги 545-сон [қарори](#)

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 4 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият

Таҳририят манзили:
Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани,
Кичик Бешёғоч қўчаси, 70/10-уй.
Электрон манзил:
scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал:
https://t.me/scienceproblems_uz